

Francesc d'Assís Martín i Julià

i el Pavelló Municipal d'Esports «PACO MARTÍN»

Pels volts de migdia de la diada de Sant Joan, primer dia de la Festa Major de Vilassar de Mar de 1989, va celebrar-se l'acte d'inauguració oficial del Pavelló Municipal d'Esports, la primera pedra del qual havia estat col·locada el dia 9 de maig de 1987, ocasió en la qual se li vadenar el nom de «Paco Martín». Davant la notícia que es preparava la construcció del Pavelló Polisportiu, i empesos per l'amor que tenim a la llengua, a Vilassar i a les nostres arrels, vàrem creure que convenia començar a pensar un nom per a la futura instal·lació, i proposar-lo al Consistori, tot procurant que fos adequat a les funcions que es desenvoluparien al centre; si hi reeixíem, aconseguiríem com a mínim dos objectius: homenatjar algun vilassarenc que ho merescués, i evitar que s'infiltrés un nom desarrelat, aliè a la població o inapropiat al lloc. El nom de Paco Martín fou suggerit primer i sol·licitat formalment després per prop d'una vintena d'amics, companys, deixebles i coneguts d'aquest vilassarenc polifacètic, esportista practicant i divulgador entre el jovent local del seu temps de gran nombre d'esports. No tinc l'honor d'haver-lo conegut personalment, però sí que vaig tenir la satisfacció de recollir la documentació per al «dossier» que va servir per tramitar l'assignació del seu nom al Pavelló i també d'establir un tracte amical i enriquidor amb la seva família i amb les persones que el varen conèixer i tractar, totes les quals en serveixen un invariable record per la seva gran bonhomia i l'entusiasme que posava en qualsevol mena d'activitat, que encomanava a tothom qui l'envoltava. Per a aquella ocasió de la primera pedra vaig redactar una brevíssima nota biogràfica de Paco Martín, que malgrat que va ser editada en forma de fulletó em temo que va tenir molt poca difusió vist que molts esportistes que precisament freqüenten el nou Pavelló, ignoren qui era Francesc d'Assís Martín i Julià. Com que la inauguració del Pavelló representa per a Vilassar de Mar un esdeveniment històric, i com que Paco Martín ha estat un destacat vilassarenc que mereix ser conegut, aprofito les pàgines de Singladures per reproduir íntegrament el text d'aquella nota biogràfica i ajudar a difondre un xic més la seva figura.—Bas.

Francesc d'Assís Martín i Julià neix a Vilassar de Mar, a Cal Pigat del carrer de Sant Andreu, veral de l'Ocata, el dia 14 d'octubre de l'any 1903. És el més gran de set germans, fill del doctor Francesc d'Assís Martín i Forteza, de 41 anys, natural d'Eivissa, metge establert a Vilassar de Mar (el Doctor Martín), i de Rosa Julià i Sust, de 29 anys, vilassarenca, filla i néta de marins tant per part de pare com de mare.

Després d'aprendre les beceroles al col·legi del poble cursa el batxillerat als Salesians de Mataró en règim d'intern. A continuació anirà a la Universitat de Barcelona, on segueix primer any de Medicina, però en aquest punt deixa els estudis perquè descobreix que no té vocació per seguir la professió del pare.

En el terreny esportiu ja el 1924 el trobem de capità dels «Lleons», equip de futbol de Vilassar de Mar.

Hi ha documentació que ens testimonia que també aquest mateix any és atleta del Club Natació Mataró, entitat de la qual és soci, i on participa en els 100 metres llisos, 400 metres, etc. En els relleus 4 x 400 metres, els vilassarencs Cintet Pujol, Quimet i Vicenç Martí, i Paco Martín, baten el rècord de Catalunya d'aquesta especialitat.

En aquests anys de la dècada de 1920 és president i ànima del Grup Excursionista Burriac, la degana de les tres agrupacions d'aquest caire que llavors hi havia a la localitat: Burriac, Sempre Avant i Pinshu, i que havia estat fundada el 1917. En aquells temps de comunicacions rudimentàries feien sortides cap a Ripoll, Sant Llorenç del Munt, Ulldeter, etc. Alguns dels components del Grup eren els ger-

mans Francesc i Octavi Rodon, Jaume Barba, Jaume Vives, Cinto Pujol, Francesc Barba, Eliseu Casterà, Pepet Garcia, Vicenç Martí i Jaume Bosch.

L'any 1925 Paco Martín, nom amb el qual tot Vilassar el coneixia, es fa soci del Centre Excursionista de Catalunya.

Amant de la muntanya i de la neu, practica l'esquí ja en aquells anys heroics dels inicis de les instal·lacions hivernals de La Molina, on el Centre Excursionista de Catalunya ha construït un xalet per als seus socis.

Com a directiu del Club Natació Mataró, i ajudat per F. Casabella, organitza el VII Campionat de Catalunya de Cross-Country celebrat el primer de febrer de 1925.

És co-fundador i redactor de la revista quinzenal local *L'Ona*, que es publica entre 1926 i 1928; hi escriu articles sobre història, folklore, excursionisme, cròniques i comentaris d'esports, contes curts, etc.

El fet que Paco Martín sigui soci i col·laborador directe del Centre Excursionista Premianenc i al mateix temps president del Grup Excursionista Burriac de Vilassar de Mar dona peu a que ambdues entitats organitzin activitats i excursions col·lectivament. Els excursionistes premianencs editen un *Bulletí* que apareix de maig de 1927 fins a juny de 1936, i en la seva redacció participa Paco Martín d'ençà del primer número amb articles sobre història local de Premià, Vilassar, Cabrera, la marina vuitcentista; sobre la Cisa, el Sant Crist, Montcabrer, la capella de Sant Sebastià, Burriac; reportatges d'excursions: una tempesta de neu a La Molina, Rupit, Mallorca, Eivissa... La divisió territorial de Catalunya, la mort del comediògraf Ignasi Iglésias, etc., també són tema dels seus escrits.

L'any 1927 el trobem soci del Reial Club Nàutic de Barcelona. També és Vocal Tercer del Comitè Provincial de la Federació Catalana d'Atletisme.

Escriu a la revista *Catalunya Atlètica*, i de 1927 a 1933 col·labora al diari *La Nau dels Esports*.

També escriu articles de divulgació esportiva i excursionista a diverses publicacions especialitzades, entre elles el *Bulletí del Centre Excursionista de Catalunya* i *Excursionisme*, parlant, per exemple, de la pràctica gairebé desconeguda del caiac, de piragüisme, o del moviment escolta, etc.

Per aquesta època escriu alguna columna al *Diari de Mataró*, tant cròniques esportives com divulgació folklòrica, etc.

Al programa de la Festa Major de Sant Joan de l'any 1928 publica uns articles de divulgació d'història local.

El mes de desembre d'aquest any dona una conferència a Premià de Mar sobre història i geografia del Maresme, organitzada pel Grup Excursionista Premianenc.

L'any 1929 és Secretari del Comitè Provincial de la Federació Catalana d'Atletisme.

El mateix 1929 crea la Secció d'Atletisme de la U. E. Vilassar, que fins llavors era una entitat estrictament futbolística, i es converteix en entusiasta divulgador de l'atletisme entre els joves vilassarencs. També organitza al camp de la Unió Esportiva diversos partits per donar a conèixer a la població diferents esports: hoquei, bàisbol, bàsquet... Àdhuc els qui ho van viure recorden una exhibició d'esgrima.

En aquesta època es forma el primer equip local de bàsquet, en el qual juguen, entre d'altres, Pau Bruguera, els germans Andreu i Jaume Domènech, Santiago Ferrés, i Feliu Gelpí, i aquest no és pas l'únic esport que practiquen.

Paco Martín és el «creador» de l'equip de bàsquet femení de la Unió Esportiva: una proesa, aquells anys, aconseguir que en un petit poble com Vilassar es formi un equip

per practicar aquest esport gairebé desconegut llavors, i a més... femení! Les actuacions d'aquelles noies varen marcar una fita en l'esport local, guanyant el «Trofeu Maricel» de l'any 1930. Consol Barceló, Maria-Rosa Ferrés, Francesca Manent, Encarnació Martínez, Rosa Navarro, Leonor Pons, Laura Prat, Elena Roig, Matilde Vidal, Joaquina Xicola, etc., al cap de gairebé seixanta anys recorden gratament aquella experiència, que a més els ha servit per mantenir un lligam d'amistat que mai no s'ha trencat.

El Grup Cultura de l'Ateneu Vilassanès de la Classe Obrera organitza el 14 de juny de 1931 una conferència a càrrec del mestre de geògrafs Pau Vila. Paco Martín, component d'aquest Grup Cultura de l'Ateneu i amic personal i col·laborador de Pau Vila, en fa la presentació pronunciant també una veritable conferència, de la qual la família conserva els apunts. Era el primer acte d'un curset que el Grup Cultura faria sobre «Geografia de Catalunya».

De 1932 fins a l'acabament de la guerra civil Paco Martín té al seu càrrec la columna d'esports del diari barceloní *La Publicitat*.

Aquests són els títols d'alguns d'aquells articles: Olimpisme, Catalunya davant del món; Miscel·lània atlètico-excursionista; La Volta a Vilafranca; El XVIII Cross Peninsular; Escautistes; L'estat cadútic de l'atletisme català; L'Excursionista i el salvatge; El campament del Montseny; En piroga riu Ebre avall; Atletisme, desqualificacions a dojo; Atletisme a Badalona; els Campionats de Catalunya Femenins i el Matx Internacional; Bibliografia atlètico-excursionista; La pau de viatjar; Esport femení; Els esportius i la gramàtica; Manuel Andreu, campió català de cross; Esports de neu; Les Curses Internacionals a la Molina... etc., etc.

L'any 1932 el trobem de secretari de la secció de Geografia i Geologia del Centre Excursionista de Catalunya.

El novembre del mateix any dona una conferència a Premià de Mar amb projeccions (una novetat): «Paisatges de Catalunya».

El 1933 publica un estudi de 32 pàgines sobre la comarca de la Cerdanya al volum V de l'*Album Meravella*.

El 1935 es casa amb la barcelonina Rosa Pinyol, una esportista, és clar, entusiasta de l'esquí i del tennis i que a més arriba a secretària del Club Femení d'Esports.

Durant aquests anys Francesc d'Assís Martín i Julià treballa a la Unió de Sindicats Agrícoles de Catalunya, USA, fundada l'any 1931, organització que el 1936 queda integrada en la Federació de Sindicats Agrícoles de Catalunya, FESAC, on continua treballant fins que a les darreries de la guerra és cridat al front.

Acabada la contesa és dut un quants mesos al camp de concentració de Santa Maria de Oya, província de Pontevedra.

A la postguerra, amb quaranta anys d'edat, encara el trobem afiliat a la Federación Española de Montañismo i a la Federación Española de Esquí.

La guerra civil afecta profundament el selecte esperit de Paco Martín. Sobretot l'actitud intolerant del nou règim envers la nostra cultura fa que prengui la resolució de deixar d'esciure per a cap diari o publicació sobre els diversos temes que tant havia tractat d'ençà de tants anys, i de deixar qualsevol activitat pública.

Francesc d'Assís Martín i Julià, Paco Martín, mor a Barcelona l'any 1974.

És enterrat a Vilassar de Mar, el seu poble nadiu.